

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES PAGRINDU TEIKIANT PASLAUGAS „GIRSTUČIO“ BASEINE TYRIMO

2017-04-06 Nr. (17)SN-11)SP-47

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba 2017 m. kovo 8 d. gavo pareiškėjo (toliau – pareiškėjas) informaciją apie „Girstučio“ baseino socialinio tinklalapio Facebook paskyroje skelbiamą informaciją, kurioje nurodoma, kad „vienkartiniai apsilankymai vyrams nuo 15 val. bus neparduodami!“ (momentinė ekrano kopija pateikta kartu su informacija). 2017 m. kovo 8 d., patikrinus „Girstučio“ baseino interneto svetainę, nustatyta, kad to paties turinio informacija publikuojama ir interneto svetainės skelbime pavadinimu „Sutikime kovo 8 kartu!“ (toliau – skelbimas). Skelbime, be jau minėtos informacijos apie tai, kad nuo 15 val. vyrams nepardavinėjami vienkartiniai apsilankymai, skelbiama informacija apie tik moterims palankesnes sąlygomis nei vyrams teikiamas paslaugas: „išskirtinai moterims – masažai su nuolaida visą dieną“, „gardūs kokteiliai ir užkandžiai merginoms Stop&Go su 30% nuolaida“ (momentinė ekrano kopija išsaugota). „Girstučio“ baseino interneto svetainėje nurodyti įmonės rekvizitai: UAB „Sporto infrastruktūra“, direktoriaus vardas ir pavardė.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 19 str. bei Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 24 str. 3 d., 2017 m. kovo 8 d. pradėtas tyrimas lygių galimybių kontrolieriaus iniciatyva dėl galimo Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 str. 2 p. pažeidimo, pagal kurį prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas privalo, suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą.

Lygių galimybių kontrolierė, vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 str. 1 d., 2017 m. kovo 13 d. raštu Nr. (17)SI-11)S-176 kreipėsi į UAB „Sporto infrastruktūra“ direktorių ir paprašė per 3 darbo dienas nuo reikalavimo pateikti informaciją gavimo dienos (kaip galima skubiau) pateikti motyvuotus paaiškinimus ir atsakyti į šiuos klausimus: koku laikotarpiu ir kokioje viešojoje erdvėje buvo publikuojama

skelbime nurodyta informacija; kas yra atsakingas už skelbimo turinį, jo publikavimą viešojoje erdvėje bei kieno nurodymu skelbimas pradėtas publikuoti, jei šis skelbimas pradėtas publikuoti ne vadovo, bet įgalioto asmens nurodymu, prašyta pateikti šį įgaliojimą patvirtinantį dokumentą bei darbuotojo, kurio leidimu ši reklama pradėta publikuoti, paaiškinimą dėl skelbimo publikavimo laiko, vietos, tikslo; dėl kokių motyvų, tikslų 2017 m. kovo 8 d. vienkartinį apsilankymų vyrams nuo 15 val. buvo nuspręsta neparduoti, kodėl išskirtinai moterims numatyta teikti masažus su nuolaida visą dieną bei parduoti gardžius kokteilius ir užkandžius tik merginoms Stop&Go su 30% nuolaida; ar skelbime nurodyti apribojimai bei paslaugų teikimas moterims palankesnėmis sąlygomis nei vyrams buvo praktiškai įgyvendinamas.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

1. UAB „Sporto infrastruktūra“ (toliau – ir bendrovė) direktorius 2017 m. kovo 15 d. rašte „Dėl informacijos pateikimo“ informavo, kad skelbime nurodyta informacija buvo publikuojama 2017 m. kovo 3-8 dienomis socialinio tinklalapio Facebook „Girstučio“ baseino paskyroje ir interneto svetainėje www.girstuciobaseinas.lt.

UAB „Sporto infrastruktūra“ rašte paaiškinama, kad skelbime nurodytos informacijos idėją pateikė bendrovės Komercijos skyriaus darbuotojai, o Facebook paskyroje ją paskelbė Facebook paskyrą administruojanti UAB „Slyva“, kuri nepatikrino skelbiamos informacijos teisėtumo. Bendrovės direktorius paaiškina, kad skelbimo publikavimo tikslas – privilioti daugiau klientų kovo 8 dieną, ypač masažams, kuriuos dažniausiai užsisako moterys (9 iš 10), o skelbimo motyvai ir tikslai buvo siejami išskirtinai su Tarptautine moters diena ir galimybe pasveikinti moteris, joms dovanojant išskirtines sąlygas. Toliau bendrovės direktorius patvirtina, kad bendrovė supranta pažeidimo esmę, tačiau skelbimo publikavimo metu tinkamai neįvertino, jog toks skelbimas gali pažeisti vyrų teises ir interesus. UAB „Sporto infrastruktūra“ direktorius patikina, kad bendrovės tikslas nebuvo kovo 8 dieną nepriimti vyrų ar nesuteikti jiems nurodytų nuolaidų ir paaiškina, kad skelbime nurodytos sąlygos buvo įgyvendintos vienodomis sąlygomis moterims ir vyrams, nes esą visi tą dieną apsilankę vyrai buvo priimti.

Bendrovės rašte patvirtinama, kad skelbimas buvo pašalintas ir, kad bendrovė supranta padaryto pažeidimo esmę. Bendrovės direktorius taip pat patvirtina, kad bendrovė gerbia moterų ir vyrų lygias teises ir įsipareigoja ateityje tokių pažeidimų nekartoti.

2. Atliekamo tyrimo metu buvo patikrinta „Girstučio“ baseino interneto svetainėje skelbiama informacija ir 2017 m. kovo 9 d. interneto svetainėje adresu www.girstuciobaseinas.lt/lt rastas analogiško

turinio skelbimas, kuris buvo publikuojamas socialinio tinklalapio Facebook „Girstučio“ baseino paskyroje (momentinė ekrano kopija išsaugota) ir dėl kurio pradėtas tyrimas lygių galimybių kontrolieriaus iniciatyva.

Sprendimo surašymo dieną skelbimas viešojoje erdvėje nebuvo publikuojamas.

3. 2017 m. kovo 9 d. pareiškėjas pateikė papildomą paaiškinimą, kuriame jis teigia, kad 2017 m. kovo 8 d. jis planavo kartu su vaiku nueiti į „Girstučio“ baseiną, tačiau, pamatęs skelbimą, kad vienkartiniai apsilankymai vyrams ta dieną nuo 15 val. bus neparduodami, buvo priverstas atsisakyti savo sumanymo ir dėl to pasijuto diskriminuojamas dėl lyties. Savo paaiškinime pareiškėjas teigia, jog jam buvo suteikta informacija, kad kovo 8 dieną vyrai visgi buvo įleidžiami, bet tai, pareiškėjo nuomone, dar labiau komplikuoja situaciją, nes viešai skelbime paskelbta informacija buvo diskriminacinė ir apgaulinga.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

1. Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar UAB „Sporto infrastruktūra“, suteikdama skelbime vartotojams informaciją apie 2017 m. kovo 8 d. „Girstučio“ baseine teikiamas paslaugas, nepažeidė Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 str. 2 p., įpareigojančio prekių pardavėjus, gamintojus ir paslaugų teikėjus visiems vartotojams, nesvarbu, kokia jų lytis, suteikiant informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuojant, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą. Taigi buvo atliekamas tyrimas dėl galimos diskriminacijos lyties pagrindu vartotojų teisių apsaugos srityje.

2. Pažymėtina, kad Jungtinių Tautų konvencijos dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo prieš moteris 5 str. a) p. įpareigoja valstybes dalyves (Lietuva yra ratifikavusi šią Konvenciją, todėl yra valstybė, dalyvaujanti jos nuostatų įgyvendinime) imtis visų reikiamų priemonių siekiant pakeisti socialinius ir kultūrinius vyrų ir moterų elgesio modelius, kad išnyktų prietarai, papročiai ir visokia kitokia praktika, pagrįsta vienos lyties nepilnavertiškumo ar pranašumo idėja arba stereotipišku vyrų ir moterų vaidmeniu.

Pažymėtina, kad Tarptautinė moters diena atsirado dėl ekonominių-politinių priežasčių. 1910 m. kovo 8 d. Kopenhagoje vyko moterų konferencija, kurioje nutarta įprasminti Tarptautinę moters dieną, pagerbiant judėjimą už moterų teises bei paremiant siekį suteikti moterims visuotinę rinkimų teisę. 1911 metų kovo 8 d. pirmą kartą Tarptautinė moters diena buvo minima Vokietijoje, Austrijoje, Danijoje, Šveicarijoje. Moterys greta politinės rinkimų teisės reikalavo, kad moterims būtų suteikta teisė dirbti, teisė įgyti profesinį mokymą ir, kad būtų panaikinta moterų diskriminacija darbe (informacija parengta remiantis

Jungtinių Tautų organizacijos interneto svetainėje skelbiama informacija apie Tarptautinės moters dienos minėjimo istoriją, prieiga: <http://www.un.org/en/events/womensday/history.shtml>). Taigi Tarptautinė moters diena, kuri yra minima kovo 8-ąją dieną, yra moterų kovos už laisves bei lygias su vyrais teises paminėjimo diena ir šios dienos prasmė ir svarba vis dar yra neteisingai suvokiama ir interpretuojama mūsų valstybėje. Taigi stereotipiškai moterų iškovotų laisvių ir teisių reikšmė yra sumenkinama, dangstant ją paviršutiniškomis, išorinėmis priemonėmis, orientuotomis ne į turinį, moters politinio, ekonominio apsisprendimo laisvės svarbą, bet į jos moteriškumo, fizinio patrauklumo aktualizavimą. Todėl kovo 8-ąją tradiciškai viešojoje erdvėje akcentuojamas dėmesys moterims, tikslingai parodant jas kaip silpnosios lyties atstoves, kurioms dovanojamos gėlės, taikomos įvairios finansinio pobūdžio nuolaidos, suteikiančios teisę gauti tam tikras paslaugas palankesniais sąlygomis nei vyrams, o tuo pačiu pamirštant moterų iškovojimų ir pasiekimų politinėje srityje svarbą. Todėl ekonominių nuolaidų teikimas moterims Tarptautinės moters dienos proga tiražuoja stereotipą, kad moteris nepaisant visų pasiekimų lyčių lygybės srityje ekonominėje – socialinėje erdvėje yra prastesnėje padėtyje nei vyras.

2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyvos 2004/113/EB (toliau – direktyva), įgyvendinančios vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principą dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo 1 str. nustatyta, kad šios direktyvos tikslas yra sukurti sistemą kovai su diskriminacija dėl lyties, galimybėms naudotis prekėmis bei paslaugomis ir tiekti prekes bei teikti paslaugas srityje, siekiant valstybėse narėse įgyvendinti vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principą. Kaip pažymima direktyvos 11 konstatuojamoje dalyje, paslaugomis laikomos paslaugos, nurodytos Europos Bendrijos steigimo sutarties 57 str. Vadovaujantis šia nuostata ir atitinkama Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika, paslauga laikoma ekonominė veikla, kuri paprastai turi būti atlyginama.

Atkreiptinas dėmesys, kad direktyvos 12 konstatuojamoje dalyje numatyta, kad tiesioginė diskriminacija yra, kai vienam asmeniui dėl jo lyties taikomos mažiau palankios sąlygos nei kitam asmeniui panašioje situacijoje. Kaip nustatyta direktyvos 3 straipsnyje, ši direktyva taikoma visiems asmenims, tiekiantiems prekes ir teikiantiems paslaugas, kurios yra prieinamos visuomenei ir kurios yra tiekiamos arba teikiamos kitoje nei privataus ir šeimos gyvenimo srityje. Ji apima valstybinį ir privatų sektorius, įskaitant valstybės institucijas.

Direktyvos 4 str. 5 d. nustatyta, kad pagal šią direktyvą skirtingas požiūris gali būti priimtinas, jei prekių tiekimą ir paslaugų teikimą vien tik ar visų pirma vienos lyties asmenims pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis. Direktyvos 16 konstatuojamoje dalyje išaiškinama teisėto tikslo sąvoka teigiant, kad toks tikslas gali būti asmenų, nukentėjusių nuo susijusio su lytimi smurto, apsauga (tokiais atvejais, kaip vienos lyties asmenims skirtų prieglaudų steigimas), privatumo ir padorumo sumetimais, lyčių lygybės arba vyrų ar moterų interesų skatinimas (pavyzdžiui,

vienos lyties asmenų savanoriškos institucijos), laisvė jungtis į asociacijas (vienos lyties asmenų privačių klubų atveju) ir sportinės veiklos organizavimas (pavyzdžiui, sporto renginiai, kuriuose dalyvauja vienos lyties asmenys). Direktyvos nuostatos yra perkeltos į Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymą, kurio 10 str. 8 p. yra nustatyta, kad moterų ir vyrų lygių teisių pažeidimu nėra laikomi atvejai, kai prekių pardavimą ar paslaugų teikimą vien tik ar visų pirma vienos lyties asmenims pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis. Atkreiptinas dėmesys, kad UAB „Sporto infrastruktūra“ rašte pateikti paaiškinimai dėl skelbime aprašytų palankesnių sąlygų taikymo moterims „Girstučio“ baseine kovo 8-ąją dieną nepagrindžia šių sąlygų taikymo tikslo teisėtumo, o kartu nepateisina priemonių minėtam tikslui pasiekti tinkamumo ir būtinumo.

3. Pažymėtina, kad Pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 str. 2 p., paslaugų teikėjas privalo įgyvendinti moterų ir vyrų lygias teises ir, suteikdamas vartotojams informaciją apie paslaugas arba jas reklamuodamas, privalo užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą. Taigi Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 str. 2 p. nustato imperatyvią paslaugų teikėjo pareigą visiems vartotojams nepaisant jų lyties užtikrinti, kad skelbiamoje informacijoje apie prekes ir paslaugas nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą. Akivaizdu, kad bendrovės socialinio tinklalapio Facebook „Girstučio“ paskyroje bei interneto svetainėje www.girstuciobaseinas.lt publikuotas skelbimas apie kovo 8-ąją dieną moterims teikiamas paslaugas palankesnėmis sąlygomis nei vyrams tiesiogiai apribojo vyrų teises gauti paslaugas „Girstučio“ baseine bei suteikė nepagrįstas privilegijas moterims gauti minėtas paslaugas palankesnėmis nei vyrams sąlygomis.

Pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 13 str. 2 p., paslaugų teikėjo veiksmai pripažįstami pažeidžiantys moterų ir vyrų lygias teises, jeigu dėl asmens lyties, įskaitant mažiau palankų požiūrį į moteris dėl nėštumo ir gimdymo bei vaiko žindymo, informuojant apie paslaugas arba reklamuojant jas, formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą, taip pat vartotojai diskriminuojami dėl jų lyties.

Pažymėtina, jog tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija pačia bendriausia šio žodžio prasme reiškia teisių sumažinimą arba atėmimą tam tikrai kategorijai asmenų dėl kokių nors požymių. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama, kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo bei kitus žmogaus tapatybės požymius. Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 str. 7 d. tiesioginė diskriminacija apibrėžiama kaip ne toks

palankus asmens traktavimas dėl lyties, negu panašiomis aplinkybėmis, yra, buvo ar būtų traktuojamas kitas asmuo. Atkreiptinas dėmesys, kad tyrimo metu paaiškėjo, jog pareiškėjas dėl skelbime pateiktos informacijos, kad 2017 m. kovo 8-ąją dieną nuo 15 val. vyrams nepardavinėjami vienkartiniai apsilankymai „Girstučio“ baseine, faktiškai patyrė tiesioginę diskriminaciją dėl lyties, nes buvo priverstas atsisakyti sumanymo vykti į „Girstučio“ baseiną ir pasinaudoti ten teikiamomis paslaugomis. Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba negavo vyrų skundų dėl skelbime nurodytų kitų paslaugų teikimo moterims palankesnėmis sąlygomis nei vyrams.

Taigi darytina išvada, kad UAB „Sporto infrastruktūra“, paskelbusi informaciją apie „Girstučio“ baseine kovo 8-ąją taikomus apribojimus vyrams nuo 15 val. nepardavinėti vienkartinį apsilankymo bilietų, o tai pat paskelbusi informaciją apie išskirtinai moterims teikiamus masažus su nuolaida visą dieną bei galimybę įsigyti kokteilius ir užkandžius Stop&Go su 30% nuolaida, netinkamai įgyvendino Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 str. 2 p. nustatytą pareigą bei tokiais veiksmais padarė pažeidimą, nustatytą Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 13 str. 2 p., tai yra informuodama apie paslaugas taikė mažiau palankų traktavimą vyriškosios lyties asmenims.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 19 str. ir Lygių galimybių įstatymo 29 str. 2 d. 6 p., 30 str. 3 d.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Įspėti UAB „Sporto infrastruktūra“ direktorių dėl Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 13 str. 2 p. pažeidimo.
2. Įpareigoti UAB „Sporto infrastruktūra“ direktorių išnagrinėti šį sprendimą ir apie nagrinėjimo rezultatus bei sprendimo vykdymą informuoti lygių galimybių kontrolierių iki 2017 m. balandžio 17 d.
3. Su sprendimu supažindinti UAB „Sporto infrastruktūra“ direktorių ir pareiškėją.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė